Dnro 001/81/2025

Markus Penttinen 19.9.2025

Eduskunta
Suuri valiokunta
SuV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen keskiviikkona 24.9.2025 klo 9.00

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028–2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi; E-kirje

Akava ry kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi otsikkoasiassa.

Ohessa Akavan alustavia näkemyksiä komission ehdotukseen vuosia 2028–2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi.

1. Yleisesti komission esitys on *oikeansuuntainen*. Se mahdollistaa budjetin muokkaamisen muuttuvien tarpeiden pohjalta, painottaa osaamista ja kilpailukykyä ja vahventaa oikeusvaltioperiaatetta.

2. *Oikeusvaltiovaatimus* on ulotettava kaikkiin budjettiluokkiin ja EU:n perusoikeusasiakirjan noudattaminen ennakkoehtona rahoituksella saamiselle. Komission esitys näiden asioiden vahvistamisesta on oikeansuuntainen ja lisäksi varojen saamisen ehtona oltava tutkimuksen, tieteen, opetuksen ja taiteen vapaus.

3. Budjetin *painopisteen siirto osaamiseen, kilpailukykyyn* jne. on oikea esimerkiksi Mario Draghin raportin taustaa vasten (EU-alueen innovaatiovaje jne). Esitetty EU:n tutkimusohjelman varojen nosto 100 % sekä Erasmus-ohjelman 50 % ovat vähimmäistaso korotuksille ja näistä syytä pitää kiinni.

4. Aluepoliittiset koheesiovarat ja maataloustuet yhdistetään rahanjaoltaan kansallisesti päätettäviksi suunnitelmiksi, joissa on vähintään 14 % kiintiö ”sosiaalisiin” toimenpiteisiin. Painotamme näissä toimissa osaamista ja koulutusta (myös syrjäytymisen torjuntakeinona) ja sitä että kyseinen kiintiö saisi olla korkeampikin kuin 14 %.

5. EU:n *omien varojen* lisäys on oikeansuuntaista ajattelua. Viime ajat budjetti on perustunut pitkälti jäsenmaiden maksueriin, jonka takia koko ”harjoitus” on saanut maaottelun piirteitä; sisällön ja lisäarvon sijasta rahasaanto hallinnut keskusteluja. Budjetin varojen tuottavuuden pitäisi kuitenkin olla kärkisijoilla päätöksien pohjana.

6. Perustettavan kilpailukykyrahaston varajaon tulee perustua *laatukriteereihin* eikä erilaisiin kiintiöihin. Varajaon kriteeristö jää silti

osin epäselväksi. Kiky-rahaston tuettava vain tuottavimpia ja innovatiivisimpia hankkeita. Kilpailukykyrahastolla on myös kytkös valtiontukisääntöihin eli millä ehdoilla jäsenmaat voivat jakaa yritystukia. Kiristys niissä tarvittaisiin osana budjetin hyväksymistä.

7. Nykyisiä lukumäärältään yli puoltasataa eri EU-ohjelmaa *vähennetään*. Ohjelmia on ollutkin liikaa ja päällekkäisyydet paikoin ilmeisiä.

8. Ympäristö- ja ilmastotoimille on vuosille 2028-34 varattu 35 % läpileikkaava tavoite budjettiesityksessä muistuttaen osin nykyisen budjetin järjestelmää. Pidämme tätä esitystä tärkeänä, mutta biodiversiteetille olisi syytä säilyttää oma tavoite ilmaston ohella. Toisekseen on olennaista, että ongelmien ennaltaehkäisy tutkimuksella, innovaatioilla, kiertotalouden edistämisellä, energiasiirtymällä ja vastaavilla on keskeisessä roolissa ongelmiin sopeutumisen sijasta.

9. *Puolustus ja Ukrainan tukeminen* itsestään selvää ja kyse vahvasti myös EU:n ja Suomen omasta edusta. Lisäksi esityksessä maininta Venäjän rajasta rahoitusta puoltavana kriteerinä ainakin sisä- ja maahanmuuttoasioissa (miten muissa budjettiluokissa?) sopii mm. ottaen huomioon Itä-Suomen tilanne.

Akava ry:n puolesta

Markus Penttinen
kansainvälisten asioiden päällikkö